

ŽELJKO KOVAČIĆ

Basne

O autoru

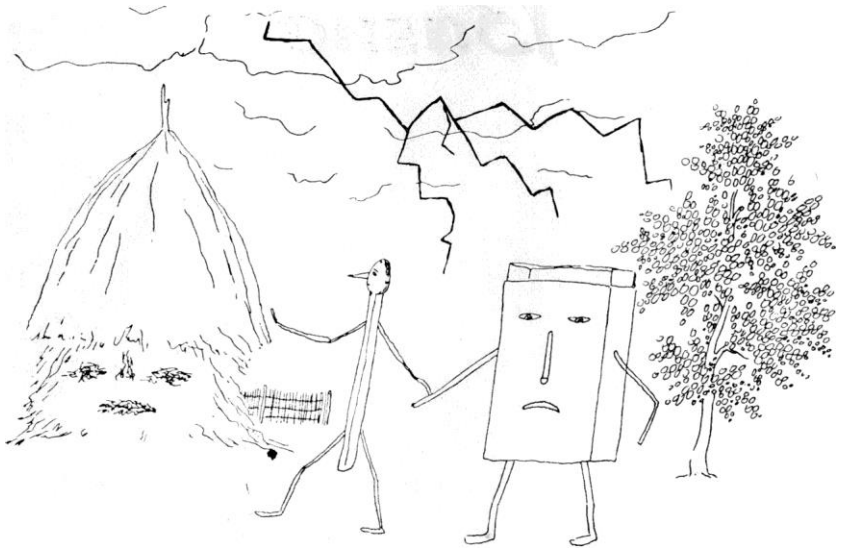
Željko Kovačić rodio se u Ferdinandovcu 14. siječnja 1937. godine. Od 1943. godine stalno živi u Podravskim Sesvetama. Umirovljeni je učitelj.

Od 1956. godine piše pjesme, aforizme, pripovijesti, basne, šale, igrokaze, anegdote, romane, građu iz etnografije, etnologije, sociologije i iz povijesti starog športa. Istražuje lokalni govor Podravske Sesveta (rječnik).

Do sada je objavio ova djela:

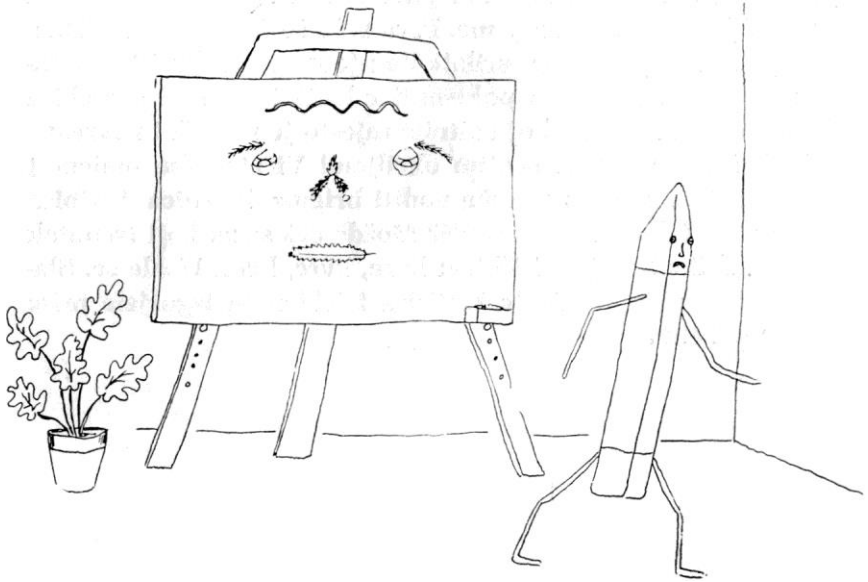
Kratkopise I. i II. (1995;1998.)
Sema nemremo vgoditi (1995.)
Pučkoškolci (2006.)
Pastirske igre i športovi Podravske Sesveta (2010.)
Pričice z tesne vulice (2012.)
Priča o Rome (2014.)

Basne (1977.)
Šege i navade Podravine (1989.),
Priče i basne (1995.)
Kratkopise I. i II. (1995;1998.)
Sema nemremo vgoditi (1995.)
Pučkoškolci (2006.)
Vukovaru s ljubavlju(2000.)

ŠIBICA, KUTIJICA I SLAMA

Pošle u svijet šibica i kutijica. Bile su tako malene da ih je rijetko tko vidio i mogao zapaziti. Šibica je pošla u svijet, jer su joj popalili sestrice. Kutijica je znala, da će nestankom šibica, biti bačena. Putujući svijetom došle su do velikog stoga slame. Spremalo se nevrjeme. Prva reče šibica: »Slamnati stožiću, pusti nas pod svoja krila!« Za njom zamoli kutijica: »Pusti nas, pusti, jer ćemo pokisnuti od kiše!« Slama gromkim glasom odgovori: »Svakoj skitnici mjesto je na kiši i nevremenu! Ne želim vas pod svojim okriljem! Vi ste tako malene i neznatne da o vama ne treba voditi brigu.« Kutijica i šibica uglas: »Zar tako o nama misliš? Možda ćeš se za koji trenutak predomisli.« Kutijica i šibica: kvrc, kvrc, kvrc. Upale se. Slama poviče: »Što radite?!« Kutijica i šibica su izgorjele prije lošeg vremena.

PLOČA I KREDA

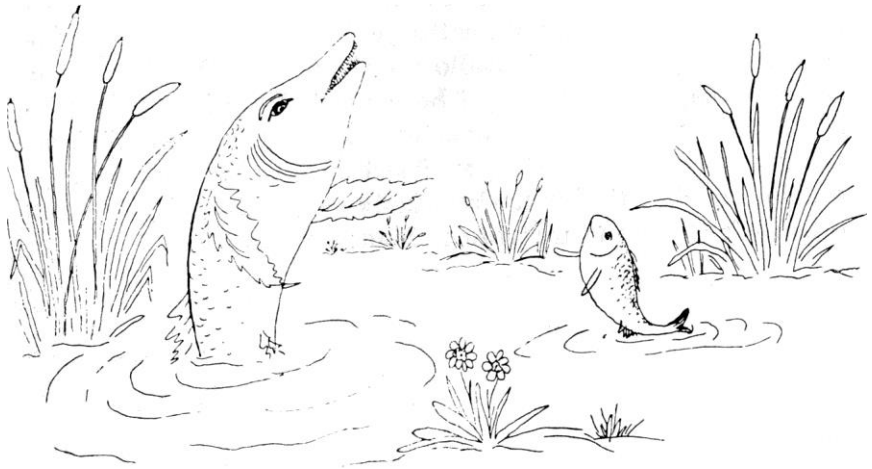
Ponosno je stajala u učionici prvog razreda nova ploča. Pokraj nje, u četvrtastoj kutiji, mirovala je bijela kredu. Ploča upita: »Što radiš tu bijeli štapiću? Makni se iz mog' džepa! Ne želim da me uprljaš. Hoću biti uredna. Bez tebe mogu biti i nisi mi potrebna!« Kreda se uplaši, pobjegne i sakrije se. U razred uđe učiteljica. Želi napisati mališanima veliko štampano slovo A. Začudeno upita: »Gdje je bijela kredu?« Kreda se javi: »Ovdje sam! Stojim ispod stola! Potjerala me zelena ploča.« Mali učenici začudili su se riječima bijele krede. Ploča je uvidjela da ne može bez krede pa reče: »Vrati se! Nastojat ćemo zajedno pomoći djeci u radu!«

MRAV I KOPRIVA

Porasla visoka kopriva u vrtu. Dičila se listovima i vrućim žaokama. Pokraj nje žurio je mladi mrav. Nije se mogao načuditi tako vitkoj i ponosnoj stabljici. »Oh, da mi je s njena vrha gledati put kojim prolazim!« — želio je mravić time reći sve. Čuvši ga, kopriva reče: »Za tebe, mladića, to ne čini teškoću. Tvoje su nožice hitre. Ti i onako želiš s visoka gledati svijet.« Mrav nije mogao zadržati znatiželju. Popeo se na sam vrh koprive. Tiho je govorio i hvalio koprivu: »Koprivo, koprivice, zaista je blago tvoje lice, a još bolje srce!« Umorio se od penjanja i ožednio. Ni tada nije kopriva ostala sebična. Smiješeći se, poviče: »Mraviću, mraviću, na žaoci su medo-toci!« Mrav je dotakne svojim ticalima. »Jao, jao!« — poviče. Kopriva mu odgovori: »Žaoka te u životu nečemu pouči!«

ŠTUKA I CRVENPERKA

»Glavata teto, što radiš u tom šašu?« — upita mala crvenperka. Štuka odgovorila: »Sakrila sam se pred tvojom ljepotom!«

Crvenperka primijeti: »Gledaš me očima netremice!«
»Više sam nego radoznala zbog tvoje ljepote« — odgovori štuka. »A zbog čega otvaraš svoja usta sa tako tankim iglama?«
— još radoznalije upita crvenperka. Štuka jedva čujno promrmlja:
»Želim pojesti svoj stid, ali tebe neću!« Poslije razgovora crvenperke nije bilo.

RAK I BJELČICA

Plivala je i pračkala se riba bjelčica. Pod brijegom, u rupi, opazila je nešto za nju neobično. Nije se mogla nagledati crne rakove haljinice. Zapitala je: »Štrikane, tko ti je sašio svečanu haljinu?« »Zar to treba pitati?« – odgovori rak. »U mene su škare i dobro poznajem svoj zanat. Rado ću i tebi sašiti još ljepšu haljinicu, ali dođi da ti uzmem mjeru!« Bjelčica dopliva do raka i počinje zahvaljivati: »Hvala, hvala, štrikane!« Rak ščepa bjelčicu svojim škarama i ponese je krojački salon.

KUKAVICA I DROZDICA

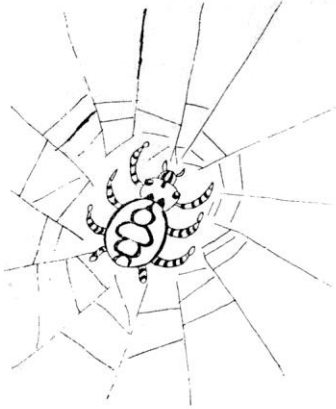
»Dobar dan, drozdice! Lijepo si mi odgojila moje mladim
će. Mnogo ti zahvaljujem! Za dar ću ti ostaviti još po koje jaje.
Drozdica malo zbunjena odgovori: »Neka bude! Ja nisam kao
li, kukavico! Tvoj poklon mi ne treba! Možeš ga zadržati za
sebe kad ga toliko hvališ!«

VINO I ČOVJEK

»Zašto me mučiš i bacaš?« – upita čovjek. Vino odgovori čovjeku: »Ovo ću učiniti sa svakim koji me previše uzima. S djecom ne želim prijateljevati, jer imaju prijatelja Knjigu.«

OGLEDALO I LICE

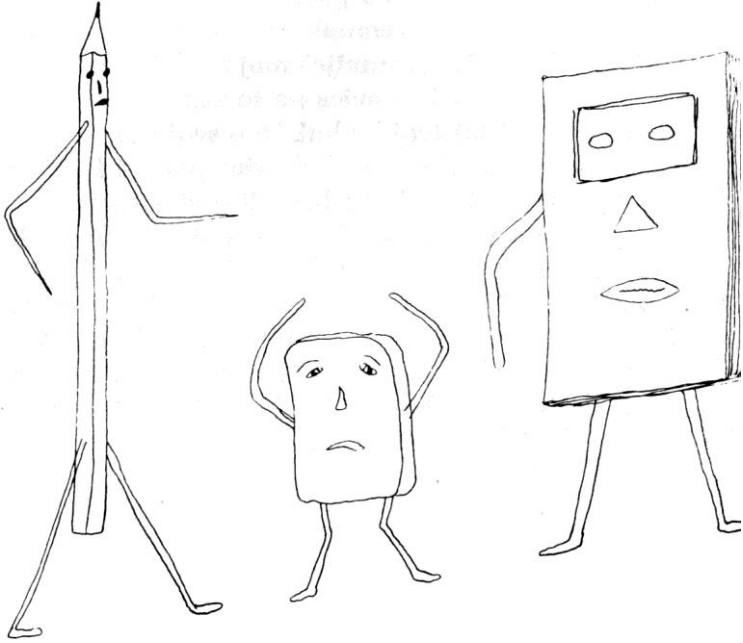
Gledalo lice u ogledalo i čudilo se: »Što je to sa mnom? Da li je moguće da sam to ja? Pa, kako me prikazuješ ogledalo? Upravo ne mogu povjerovati da je to moj lik.« »Kako mogu ja reći kad sam sebe ne možeš prepoznati. Prikazujem te onakvim kakvo jesi. Ali, ipak, dosjetilo sam se zbog čega ti je teško odrediti pravu sličnost, jer nisi siguran kome ti je slično lice, a lica ima mnogo!«

PAUK I KUKAVICA

Kukavica doleti na granu stare trešnje. Opazi pauka krstaša. Pauk je neumorno pleo mrežu. Kukavica ga podsjeti: »Pauče, pauče, zar ne vidiš da je došao gost!? Prestani raditi, jer vidim da si umoran.« Pauk za trenutak zastane, pogleda i nasmiješi se: »Lijepo od tebe što razumiješ moj trud. Pomozi mi! Brinem o svojim paučićima.« Kukavica na to zapjeva: »Ku-ku, lut ku, ku-ku!« »Što znači taj tvoj ku-ku? Ja o svojim mladima brinem, a ti pjevaš, ku-ku.« Na to se kukavica pokupi i odleti daleko. Ne za dugo, porasli paučići i brinuli o starom pauku. Pauk šetao po granama radostan iako dosta star. Opet je k njemu došla ona ista kukavica. Nije zaboravila svoje kukanje. Pauk je zapita: »Što radiš starice-kukavice?« Dobio je odgovor: »Stara sam i nemoćna. Ostavila su me moja djeca i žive sama, a ja gladujem pod stare dane.« Nakon toga, ponovo zapjeva: »Ku-ku, ku-ku, ku-ku!« »E, sad razumijem tvoj ku-ku. Kako si se pobrinula za mlade, tako se mladi brinu o tebi!«

OLOVČICA, BILJEŽNICA I BRISALICA

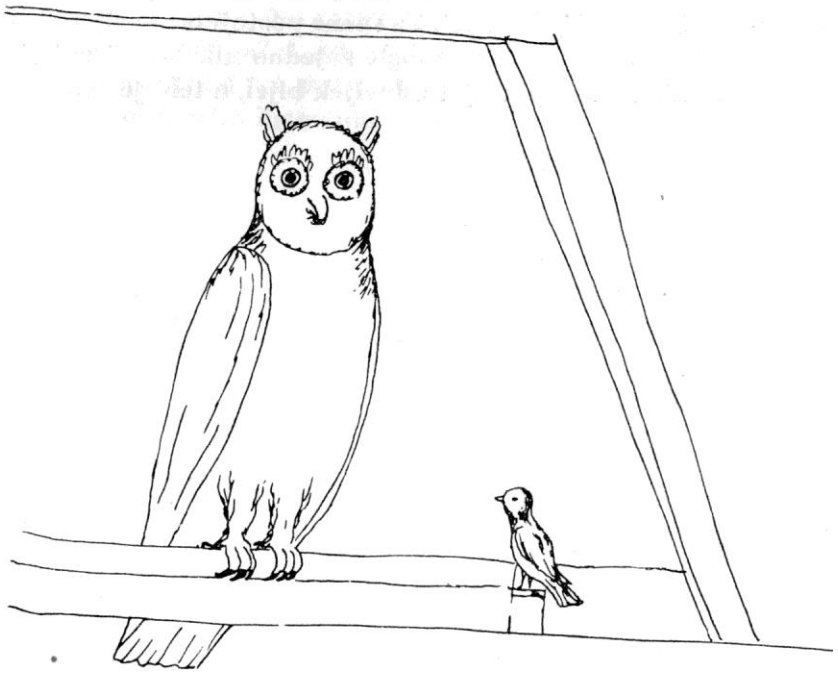
Razgovarale olovčica, bilježnica i brisalice. Olovčica reče: »Bacaju me poneki po podu i kidaju mi vrhove!« »Tužna si, zaista, i nije ti lako« — šapne brisalice. »Mojom glavom udaraju, režu mi nožićem kožu. Mučim se i plačem, ali ne mare za moj plač.« »A kako ja prolazim? Ni meni nije lakše od vas. Ne dođe ni prava jesen. Mjesec listopad je daleko. Moji listovi otpadaju, jedan po jedan. Ostajem kod nekih pusta kao i stablo u kasnoj jeseni« — tužila se bilježnica. Bilježnica predloži olovčici da na njezinom posljednjem listu napiše: »Čuvaj brisalicu, bilježnicu i olovčicu! Sve su one tebi potrebne. Kad ih režeš, kidaš i bacaš, ostaju tužne!«

SRP, KOROV, CVRČAK I PŠENICA

Započela žetva. Korov je zajecao, pšenica se zatalasala, srp zazvečao. Cvrčak svoju pjesmu zapjevao: »Pšenico, sestrico, što ćemo sada? Srp je pred našim očima. On će nas sasjeći.« »Bar da cvrčak ne pjeva. Ne veselim se pjesmi rugalici.« »A zar te smeta što pjevuši: »Zri, zri, pšenico! Zveči, zveči, srpiću! Veni, veni, korove!« Sad ćeš se i sam uvjeriti kako je bilo meni pod tvojim bodljikavim listovima. Osjeti i ti što je pravi život!«

LAŽ I ISTINA

Laž: »Kuda si pošla, Istino?« Istina: »Tražim laž!« »Ja sam ta koju tražiš« — reče Laž. Nisu se najsrdačnije pozdravile Istina: »Hoćeš li mi, Laži, biti suputnicom u bijeli svijet?« hi nisam čula za bijeli svijet. Za mene postoji crni svijet!« — odgovori Laž. »Mi ne bismo mogle zajedno nikako. Ti si Laž, » Ju sam Istina. Meni je svijet oduvijek bijel, a tebi je crn.«

SOVA I SJENICA

Cv, čv, šššššššššš! Dolazi sova pod slamnati krov. Opazi umili sjenicu koja se šćućurila i drhti. »Nemaš razloga, sjenico, da drhtiš. Pred trenutak sam u slast pojela malog miša!« — šišti sova. »Ne bojim se, ali razmišljam o tvojim pitomim pandama, zakrivljenom pogledu i velikoj glavi« — tiho će sjenica. »Zar ti tako o meni misliš, cicibejko? Ha, varaš se u vidu! Tvoja Je glava velika, a moja je neznatna. Mačka bi te se uplašila, šteta što nemam pri ruci ogledalo da se pogledaš.« »Sovo, čini mi se, po tvojem, ja hvatam sebe i jedem. Kad je tako, onda letim i bježim pred sobom!« Sova ostane razmišljati.

UČENIK I TORBA

»Nisi, nekako, Ivice, raspoložen?! U očima ti zapažam suze. Zbog čega plačeš? Reci mi svoje jade.« Ivica: »Povukao me neki čovjek za uho. Boli me!« »E, sad vidiš kako je meni dok ti nemilosrdno vučeš moja uha!«

VOLJA I BEZVOLJA

Odluči raditi i Bezvolja na radilištu. Začudila se kad je vidjela da na radilištu radi Volja. Upita: »Od kada tu radiš, voljo? Da li tu radi i koja moja posestrina s tobom?« Volja odgovori: »Do sada ni jedna, a ti ćeš biti prva. Mi rušimo brda, a ti ćeš, Bezvoljo, odvoziti zemlju po ravnom!« I to je Bezvolji bilo teško pa je našla zlatan izgovor i ubrzo otišla.

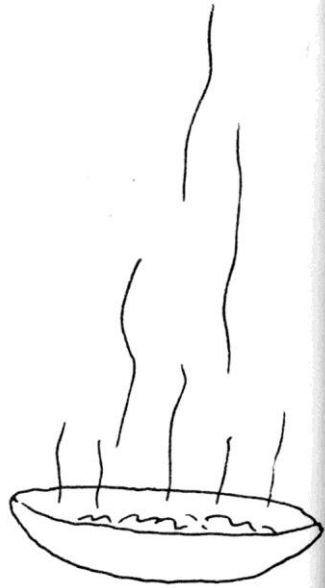
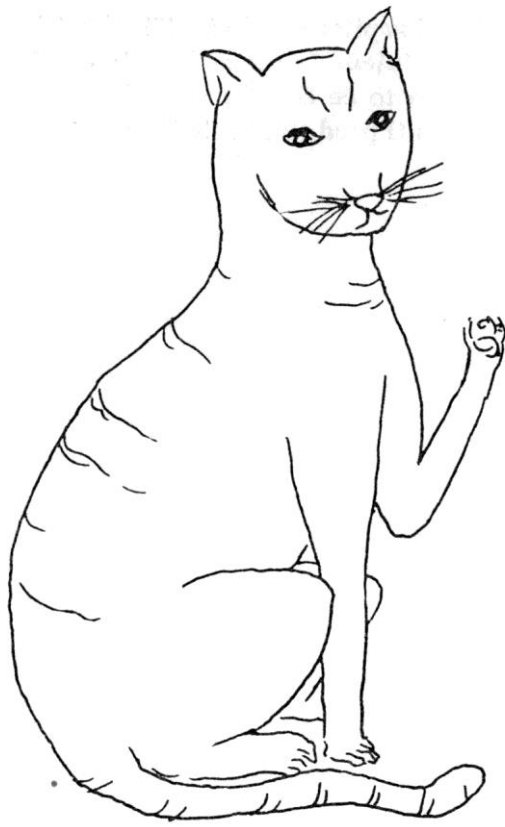
BISTRA I MUTNA VODA

Protkala bistra i mutna voda. Tko god pokraj njih prolazio, Mutna bi prva progovarala. Pred njom se zaustavio zec. Mutna mu reče: »Osvježi se, zeko! Ja sam vrlo prijatna!« Bistra nije ništa progovorila, već je dalje tekla svojim tokom. Dotrči do bistre vode srna i zastane. Opet se javi Mutna: »Zar ćeš, srno, stali kraj te koja te lijepim riječima ne dočeka? Napij se moje vode koja je potamnijela od stida pred nerazumnom sestricom!« I lija svrati do Bistre i Mutne vode. »Ti si, teto, bez da ti ja laskam, mnogo iskusna. Zasigurno nećeš ostavili onu koja te zove!« Lija stavi šapu u Mutnu i Bistru vodu i reče »Neka moja šapa odluči koja je od vas dvije u pravu!«

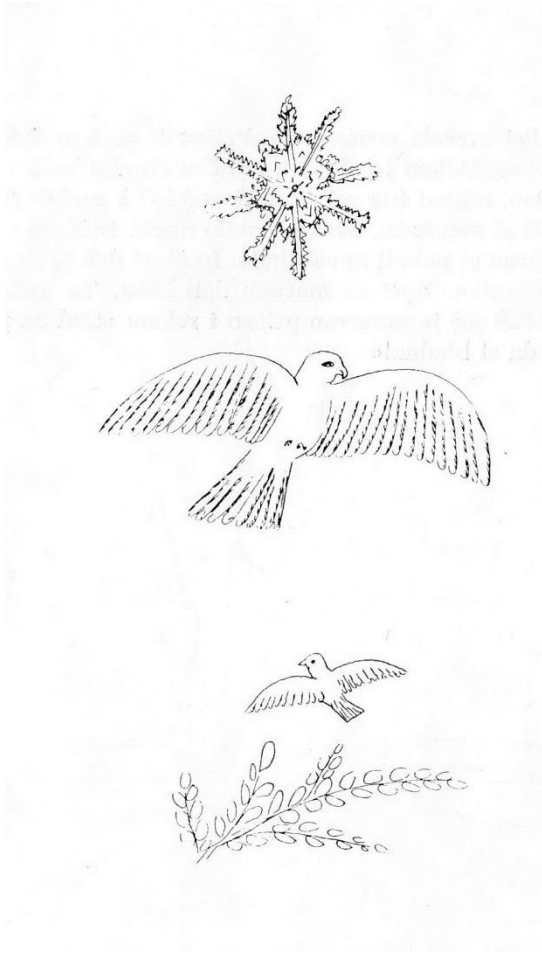
ZIMA I ČOVJEK

Bijela zima susrela čovjeka i zapita: »Kuda žuriš?« Čovjek odgovori: »Kući, zimo!« »Primjećujem da me se bojiš!« — zima ledenim jezikom odbrusi. Na to će čovjek: »Ugledao sam se u tebe. Ja trčim pred tobom, a ti pred suncem!« Poslije toga rastali su se bez riječi.

MAČAK I KAŠA

U zdjelici cvrčala vruća kaša. Prišao k njoj mačak. Nije dugo oklijevao. Odluči je okusiti. Njušku stavi u kašu i zamijauče. „Mijao, mijao! Što mi se to dogodilo? I cvrčak cvrči, a nije vruć. Ti si me, kašo, ovako nemilo opekla!« Kaša mu odgovori!: „Morao si puhati onako kako to činiš dok si ljut.« Poslije nekoliko dana opet su macanu dali kašu. Ta kaša nije cvrčala. Mačak joj je ponovno prišao i rekao: »Sad ću puhati iako znam da si hladna!«

ORAO, PALČIĆ I PAHULJICA

Pahuljica: »Ja letim iz visine! Letim, letim i padnem na zemlju. Kad padnem, djeca mi se vesele. Ne ostajem dugo u nizini, jer me opet diže vjetar i letim visoko. Tako živim cijelog života« Orao: »To ne mogu razumjeti. Kako i bih. Letim i ja visoko. U meni je velik ponos. Za mene znaju da sam orao-ptica. Zar da ja mislim o toj nizini, a krila me nose visoko, To da dozvolim? Ne, nikako!« Palčić se javi posljednji i sitnim glasićem: „Sve sam čuo. Razumio sam pahuljicu i orlove riječi. Uvijek nisko letim, ali mi se svi raduju. Orlu, čuo sam o tebi mnogo! Kud padneš nisko s tobom je pala sva briga manjim pticama i životinjama!«

TRN I NOGA

Pod listom drijemao trn. Nikada nije zaspao. Sve ga je zanimalo u svijetu, a nije mogao putovati. Nedaleko od njega koračala je bosa noga. Trn se veselio takvom posjetiocu i šaptao: »Nogo, nogo, stani na list! Vidjeti ćeš zvijezde na nebeskom svodu!« Noga odluči stati zbog željenog doživljaja. Zvijezde se joj zaiskriše. »Sad sam se uvjerala u istinu tvojih riječi.«

PATAK I ŽABAC

Kupao se patak vodi. Promatrao ga mali žabac. Čudio se izgledu tog ljepotana. Pomislio je da je u toj ljepoti i sva dobrota. Želio se pohvaliti pred patkom što je naučio u životu. Zakreketao je na sav glas da bi patku učinio ugodnije kupanje. Patak podigne glavu i zamahuje krilima. Radoznalo se okreće na vodi i pomisli: »Ha, dobro znam tko je to?! Ovo pjeva onaj neiskusni žabac. Smiješeći se, reče: »Žapčiću, kreketiću, zažmiri! Tvoja će pjesma biti nagrađena.« Žabac posluša patkai na sav glas zakrekeć. Patak gotovo nečujno dopliva do žapca i svojim ga kljunom uhvati pod ruke. Sad on njemu tiho šapnena uho: „Takvi su najbolji u mojoj pjevačkoj pozornici!“

DJEČAK I POTOČIĆ

Trčao dječak i igrao se na livadi. Mamio ga k sebi potočić: »Dođi k meni i ja bih se želio s tobom poigrati! Nekako mi je samome dosadno!« Dječak dotrči i zaustavi se na obali potočića. Upita: »Što želiš, potočiću?« Potočić mu odgovori: »Želim da preko mene skačeš, da i ja to naučim. Ništa se nemoj bojati.« Dječak se zaleti i poviče: »Hop!« Pao je u vodu. Potok mu reče: »Dok preskočiš reci: hop!«

ŠEŠIRIĆ I DJEČAK

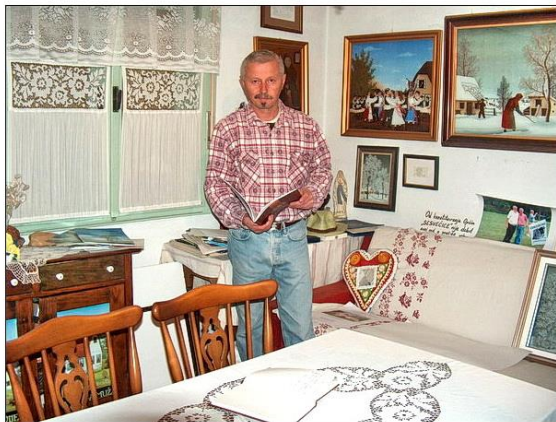
Prolazi selom dječacić i na glavi imao šeširić. Ususret dječaku dolazio stariji čovjek. Šeširić se uzvrpoljio na glavi i postao nemiran. Šaptao je: »Ja ću ti sa glave skočiti i pobjeći! «Dječak se razljuti i prekori šeširića: »Što govoriš kad ja šutim, Baš si nerazuman« Šeširić pozdravi čovjeka i skoči sa glave u travu. Dječak ga ostavi i kaže mu: »Budi tu kad ne možeš šutjeti! Misliš da si pametniji što stojiš na vrhu moje glave?!«

GUSAN, PURAN I PIJETAO

Pokraj posude pune kukuruza stajali gusan, puran i pijetao. Gusan poviče: »Kukuruz ću ja jesti!« »E, brajko, nećeš g jesti dok sam ja tu!« — odbrusi puran. »Čekaj malo ti, čikrljo Ja stojim najbliže do posude.« »Zar ćeš ti meni psiktalo određivati pravdu? Prvi ću ja jesti. Najviše mogu pojesti.« Na to će pijetao: »Podijelite pravdu krilima. Tko nadjača, taj će prv jesti!« Potukoše se puran i gusan. Perje frca na sve strane. Pijetao jede zrno po zrno. Kad se dosta najeo, poviče: »Prestanite Ne tucite se dalje! Posuda je ostala prazna! Ma tko se tuče z praznu posudu?« Omamljeni gusan i puran primaknu prazno posudi. Svaki svojim govorom naglasi: »Pravo si imao, pjetliću, što si posudu ispraznio! Sada vidimo što smo učinili.« Pognutih glava rastali su se puran i gusan, a pjetlić je glasno zakukurikao.

Ilustrirao: Josip Cugovčan, slikar

Josip Cugovčan rođen je 1955. godine u Podravskim Sesvetama. Samouki slikar. Još kao dijete volio se likovno izražavati po knjigama i tuđim plotovima. Ozbiljnije je prišao slikanju 1971. Prva slika na staklu bile su "Ruže". Najčešći motivi na slikama su folklorni običaji i pejzaži iz Podravskih Sesveta i Podravine. S koliko strpljenja je na slici izrađen svaki detalj, nije moguće izreći običnim riječima, nego to treba osjetiti punoćom narodne duše i ljubavi. Imao je 15 samostalnih i skupne izložbe diljem Hrvatske i svijeta. Radio je i ilustracije i naslovnice za nekoliko knjiga i časopisa. Njegove pisarnice su suvenir poznat diljem svijeta. Bavi se amaterski i arheologijom i etnografijom. Uspješno surađuje s Hrvatskom bratskom zajednicom iz Pittsburgha. Voditelj je HFD "Sesvečice". Društvo je dosad snimilo mnogo TV i radio emisija. **U etnografskom muzeju** Josipa Cugovčana nalaze se drvene škrinje, izvorne narodne nošnje, stare ure, posude, novac, kolovrati, preslice, barokni kipovi anđela, raspela. Tu su i njegovi crteži tušem, akvareli i ulja na staklu, veliki broj predmeta od svile i platna.

U još uvijek nesređenim zbirkama Josip Cugovčan čuva arheološke nalaze neprocjenjive vrijednosti stare milijunima godina, davno uporabne predmete seoskih domaćinstava i zapise pjesama Podravskih Sesveta, a zidove soba krase mu vlastite slike s kojima se predstavio na mnogobrojnim izložbama. Prvu, često puta osporavanu Ružu hrvatsku, Josip je izvjesio na vidno mjesto, jer ona znači njegov početak. Ruže su ga (kao i trnje) pratile cijeli život, tijekom svega čime se bavio, tvrdoglavio i uporno kao što i slika, pronoseći glas svojega rodnoga sela na daleko i naširoko, što je već ostavilo traga koji nitko ne može izbrisati kad bi i htio. I danas živi i radi u Podravskim Sesvetama, gdje je uz pomoć Županije kopriivničko-krizevačke uredio Etnografsku zbirku koja sadrži niz vrijednih predmeta Podravskih Sesveta i okolice s početka 20. stoljeća. Dio zbirke predstavljen je kao stambeni prostor s tipičnim inventarom, a dočarava ambijent i način života na selu. Osobitu vrijednost predstavljaju dijelovi i kompleti narodne nošnje Podravskih Sesveta, bogatog tkanja i veza te originalna kovačnica (u funkciji) s autentičnim kovačkim alatom. Paleontološka zbirka sadrži nekoliko rjetkih primjereka iz razdoblja prapovijesti, mlađeg brončanog doba, te razdoblja antike, i srednjeg vijeka. Sve to u stotnima komada neizmjerim je bogatstvom Josipa Cugovčana koji nam je rekao da nije opterećen materijalnim, jer posjeduje bogatstvo vlastite duše. Slobodan kao ptica taj slobodni umjetnik obogaćuje se saznanjima iz prošlosti, zna i potvrdio je to mišljenjima stručnjaka, da nalazi iz davnine znače knjigu u kojoj stranice proteklog života ispisuje svaki komadić keramike, novčić, privjesak naušnica...